

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Hyötyjä ja käyttötarkoituksia on tarkasteltu hyvinkin monipuolisesti ja onnistuneesti. Onnistuessaan opettajarekisteri lisäisi läpinäkyvyyttä. Pitkällä aikavälillä laskevat kustannukset olisi myös hyvä peruste rekisterin perustamiselle, jos ne toteutuvat kuten on kuvattu.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Selvityksessä on tarkasteltu rekisterin hyötyjä hyvin kattavasti, sen sijaan rekisteriin liittyvät haasteet ovat jääneet valitettavasti enemmän taka-alalle. Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta selvityksessä mainittu tiedonkeruun automatisointi hieman epäilyttää useastakin näkökulmasta. Ensinnäkin selvityksessä mainitaan, että opettajien työtaakka helpottuu, kun opettajien ei itse tarvitse vastata tiedonkeruuseen kolmen vuoden väliajoin. Se on tietysti totta, mutta tiedonkeruu siirtyy koulutuksen järjestäjän hallinnolliseen työhön, mihin varsinkin pienissä kunnissa on varattu vähän kapasiteettia mm. henkilöstöresurssia. Toiseksi: opettajien tietoja kerätään tietysti jo nyt koulutuksen järjestäjän toimesta, mutta miten saadaan kaikki kunnan henkilöstöhallintoon liittyvät ohjelmistot sekä koulupuolen hallinto-ohjelmat keskustelemaan tietovarannon kanssa, ettei jouduta tekemään tupla/tripla työtä? Tiedonkeruun automatisointia ei selvityksessä ole avattu, mitä se tarkoittaa: joku kuitenkin tekee sen työn tavalla tai toisella. Mistä siis tulevat hyödyt ja säästöt? Kolmanneksi: nykyisin tiedonkeruuta tekevät tahot (KARVI, OPH jne.) voisivat omalta osaltaan tehdä yhteistyötä, koska tiedonkeruissa kysytään päällekkäisiä asioita. Neljänneksi: Selvityksessä mainitaan, että OAJ on rekisterin kannalla. Myös OAJ kerää omalta osaltaan opettajista tietoja, miten kerättäviä tietoja voitaisiin hyödyntää?

Toisaalta tietovaranto toisi sen edun, että tietojen laatu ja kattavuus paranisi. Mutta silloin erilaisten ohjelmistojen täytyisi ehdottomasti keskustella keskenään päällekkäisen työn välttämiseksi.

Asian valmistelu ei kuitenkaan ole kovin pitkällä. Tällä hetkellä näyttää siltä, että on vaikeaa saada asiaa käsiteltyä lähivuosina, koska hallituksella riittää tekemistä. Mietityttää myöskin, miten tiedonsiirrot Primuksesta Koskeen onnistuvat. Ei myöskään ole varmuutta siitä, että mainitut hyödyt toteutuvat esim. kustannussäästö ja työn väheneminen. On olemassa mahdollisuus siihen, että todellisuudessa tilanne voi olla päinvastainen.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Jo tällä hetkellä sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa on erilaisia rekistereitä jo riittävästi. Koulutuksenjärjestäjällä on jo tarvittavat tiedot henkilöstöstä ja nykyinen järjestelmä on toimiva, joskin kehitettävääkin on. Jos perustetaan uutta, niin jotain on jäätävä pois.

Selvityksessä esitetty etenemisjärjestys on perusteltu. Kansalaisopisto ei ole ensimmäisen vaiheen suunnitelmissa mukana, joten vapaa sivistystyö pääsee välttämään ns. haastavimman pilottivaiheen ja sen mahdolliset mukana tulevat ongelmat.

4) Opettajarekisterin sisältö: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Selvityksessä esitettyjä opettajarekisterin sisältöjä osaltaan on jo opetuksenjärjestäjällä saatavilla eri rekisterissä. Opettajarekisteriin on suunniteltu todella suuri määrä tietoja, joita ei kerätä muuten ja on vaikea nähdä niiden merkitystä. Työntekijän työhistorian kokoaminen tulee aiheuttamaa myös haasteita ja paljon lisätyötä.

Jos halutaan ajantasainen opettajarekisteri opetuksen laadun takaamiseksi, mikä tarkoittanee sitä, että opetushenkilöstö on pätevää ja kouluttautunutta, se on varmaankin tarpeen kaikilla koulutusasteilla. Olisi tietysti järkevää, että tiedot siirtyisivät opettajarekisteriin ilman erillisiä kyselyjä. Tällöin esim. Primukseen olisi syytä luoda asianmukaiset kentät, jotta samalla täyttämisen vaivalla saataisiin rekisteriä varten tiedot.

Valtakunnallinen yhteensopiva järjestelmä voisi helpottaa sekä työnantajaa että työntekijää rekrytointivaiheessa, mikäli kelpoisuuteen ja palkan määräytymiseen vaikuttavat tiedot olisivat valmiiksi näkyvissä.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin

tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

Esitys tietojen saatavuudesta vaikuttaa perustellulta ja järkevältä.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Selvityksessä ei pystytty arvioimaan täysin opettajarekisterin perustamisesta, ylläpidoista sekä muihin rekisteriin liittyvien kulujen (työaika mukaan lukien) suuruudesta. Todennäköistä on, että koulutuksen järjestäjille, koulujen rehtoreille/koulunjohtajille tulee lisää töitä, jos tehdään muutoksia Primukseen itse ilman järjestelmänhallitsijan apua. Koski-ongelmatkin ovat jääneet koulujen ratkaistavaksi.

Rekisterin perustamistyöhön tulee opetuksen järjestäjille osoittaa riittävä resurssi, koska tietoja tullaan kokoamaan eri lähteistä/rekistereistä. Rekisterin perustamisesta aiheutuu huomattavasti lisätyötä työnantajalle/koulutuksen järjestäjälle.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Jos pysytään nykyisessä tiedonkeruussa, niin opettajatiedonkeruuta olisi syytä kehittää. Kysymyssarja ei tunnu kaikin osin relevantilta.

Periaatteessa tietyt asiat opettajarekisterissä oli kuvattu siten, että ne luodaan nykyisiä järjestelmiä laajentaen. Pyörää ei kannata keksiä uudelleen, mutta jos käytännön työtä pystytään selkiyttämään / vähentämään, niin uuden järjestelmän perustaminen on silloin perusteltua. Myös tiedon luotettavuus ja kattavuus olisi etu. Luvussa 8.3. oli selkeä kuvaus, miksi uusi järjestelmä nähdään tarpeelliseksi.

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Miten rekisteriä päivitetään? Miten huomioidaan lisääntyvä työmäärä esim. rehtoreille? Miten rekisterit keskustelevat keskenään? Miten taataan yksilöiden tietosuoja? Kenellä on rekisteriin käyttöoikeus? Rekisterin väärinkäytön mahdollisuudet mietityttävät. Erilaisia kyselyitä tulee jo vastattavaksi sekä opettajille että rehtoreille: Poistuvatko nämä kyselyt, jos opettajarekisteri perustetaan?

Tärkeää olisi miettiä, mitkä asiat todella kuuluvat opettajarekisteriin, jota nyt suunnitellaan. Rekisterien keskusteleminen keskenään on ehdottoman tärkeää. Rajapintojen pitää toimia, jotta muutoksesta olisi hyötyä.

Selvityksessä korostetaan nykyisen järjestelmän osalta paljolti opettajiin kohdistuvaa työtaakkaa. Jos uusi rekisteri perustetaan, työtaakka kohdistuu ja jopa lisääntyy jatkossa taas toisiin henkilöstöryhmiin.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Kyllä, alla kuvatuilla muutoksilla [Jos opettajarekisteri pystytään toteuttamaan eri järjestelmien välillä jouhevasti niin, ettei siitä koidu lisätyötä ja kuluja (ja jos koituu, niin ne korvataan) koulutuksen järjestäjille/koulujen hallintohenkilöstölle ja asiantuntijat ovat sitä mieltä, että se parantaa opetuksen laatua ja tasa-arvoa sekä työnhakua ja tilastotietojen keräämistä pystytään helpottamaan rekisterin avulla, niin Kyllä. Rekisterin perustamistyöhön tulee osoittaa ehdottomasti opetuksen järjestäjälle riittävä resurssi, jotta siitä aiheutuva lisätyö pystytään tekemään ja korvaamaan.]

Laulajainen-Malkki Eila
Hankasalmen kunta - Sivistyspalvelut